Losgebroken welzijnswerker in het groen

Frank Boerboom

Inhoudsopgave

Inleiding..... 1
Hoe ik op de tuin landde..... 2
Groen en kindvriendelijk..... 4
De vernieuwing van Zuid..... 6
Burendag..... 8
Groen is een trendy kleur..... 10
Jongeren dressuur..... 12
Intercultureel saggerijn..... 14
Omnia temporalis (alles is tijdelijk)..... 16
Vreedzame co-existentie..... 18
Country meets Carribean..... 20
Onze eerste tuinman onder contract..... 22
Doorpitten..... 24
Kantoortuin..... 26
Dikke duim..... 28
Turks op klompen..... 30
Er bij horen..... 32
Middelen..... 34
Oma..... 36

Colofon

Tekst: Frank Boerboom
Fotografie: Hetty van Wijk
Vormgeving: Annemarie Hooghuis

Dit is een uitgave van Creatief Beheer

Meer weten?

Kijk eens op internet bij Creatief Beheer www.creatiefbeheer.nl en volg de Afrikaandertuin via Facebook. Langskomen mag ook!

Inleiding

Na een jaar warmdraaien gaf Rini Biemans van Creatief Beheer me de kans de Afrikaandertuin om te bouwen tot openlucht buurthuis. Het landje ligt sinds 2008 te wachten tot er weer gebouwd kan worden. Intussen is het ontgonnen tot openbare buurttuin.
De projectontwikkelaar denkt zo verloedering te voorkomen. Door sluiting van allerlei voorzieningen heeft de Afrikaanderwijk een nieuwe ontmoetingsplek hard nodig.
Creatief Beheer stelt dat ze de buitenruimte mooier en goedkoper kan bijhouden dan de gemeente, als je de bewoners maar kans geeft om mee te doen. Creatief Beheer mikt bij de bedrijfsvoering op de budgetten van 'groen en grijs' maar heeft de sociale effecten goed in het vizier.
Anne van Summeren deed wetenschappelijk onderzoek op een van de tuinen en bracht het ragfijne netwerk van relaties in beeld.
Ik mocht aan de slag en deed allerlei wonderlijke ontdekkingen, persoonlijke verhalen zijn ook waard om vastgelegd te worden. Doortimmerde nota's zijn aan mij niet besteed. Dat het 'ergens goed voor is' heb ik daarom beschreven met een plaatje en een praatje.

Leesplezier toegewenst,

Frank/ Janine

Hoe ik op de tuin landde

Mijn ex-aanstaande haalde een opdracht binnen. Bij de verbouwing van het Afrikaanderplein hoorde een nieuwe voorziening, op Turkse leest geschoeid; de thee-kiosk. Als sportjuf diende ze het breekijzer in de damesgroepen van het buurthuis te zetten teneinde hen te bewegen naar buiten te komen en een theehuisje te gaan runnen. Dat vereiste masseerwerk; theeschenken aan mannen én aan heidenen? Drempels moesten genomen worden. Wel een leuk idee; de markt wordt omringd door kroegen maar vrouwen met hoofddoek, zeulend met tassen en buggy's zie je daar niet. Destijds kwam Fatiha bij ons zomerterras de kunst afkijken. We waren jaloers op elkaar; ik op haar budget, zij op mijn vrijheid. Bij de officiële opening van de kiosk kwam onze hele terrasploeg. In het bloesje kijken van lokale coryfee Nebahat Albayrak vormde frivole attractie. De ambtelijk pleinmanager verbood het een alternatieve marktkroeg te noemen. De lokale horeca zou het deelgemeentelijk bestuur in de nek gevlogen zijn, wij rekenden uit dat er op elk koppie thee van een kwartje, zeven euro overheidssubsidie bijgelegd werd. Het is een schattig designbarretje dat als een poppenhuis opengeklapt kan worden maar lange poos dicht bleef. De ontwerpers vertilden zich bij de peperdure vernieuwing van het Afrikaanderplein en veel van het prachtig vernuft dat ons voorgespiegeld werd is weggegooid geld gebleken. Ook water en licht in de tent wilde maar niet lukken. Mijn liefje maakte er een nummer van richting de overheid. Ik snapte het probleem niet, bij ons voldeed een jerrycan en een kabelhaspel al jaren maar ze voelde zich zo op de huid gezeten door de ambtenarij dat ze ook eens iets te zeiken wilde hebben. Nadat zij haar opdracht afrondde, nam de groep het strijdpunt over en bleef de kiosk twee jaar (zo goed als) leeg staan. Na mijn ontslag in Charlois verkoos ik, als vrijwilliger, twee kilometer op te schuiven naar de Afrikaanderwijk. Het theehuis weer opengooien of de Afrikaandertuin? Ik twijfelde maar was overtuigd dat door elke week open, weer of geen weer, een prachtige marktkroeg zou gaan floreren. Aangezien mijn ex mijn ex was geen introductie harerzijds mogelijk. Ik maakte kennis met gevestigde belangen. De theetuin werd benoemd als bewonersproject hetgeen betekende dat elke welzijnswerker en buurtbestuurder zich ermee bemoeide. Naar mij was steevast de boodschap 'niet mee bemoeien!' En dus bleef de tent dicht en de vrouwen van het initiatief mij anoniem. Deed me denken aan de TV-serie 'de Soprano's' waar geslaagde maffia-bazen hun vrouwen triviale hobby's gunnen. Soortgelijks schijnt ook in de jetset van Istanbul plaats te vinden. Omdat ik het allemaal een beetje ingewikkeld vond en snel meters wilde maken ben ik dus maar op de Afrikaandertuin geland.

Groen en kindvriendelijk

In de oude wijk zijn er drie typen van opvangvoorzieningen; allereerst de naschoolse opvang voor ouders die geld maar geen tijd hebben. Daarnaast is er ook de speeltuin waar moeders met tijd hun kinderen naar toe nemen.

Zelf gaan ze lekker met elkaar op het terras zitten en laten de kinderen ravotten. Blijven over de kinderen die na school over straat gaan zwerven, ze spoelen aan bij de speelgoed-uitleen-container van Paul. Hij is kort voor de kar maar vangt de kinderen samen met z'n stagiaires liefdevol op.

"Ook de 'straatkinderen' van het nabijgelegen Afrikaanderplein bedienen we."

Op het asfaltplein is de sfeer competitief/macho. Als meisje moet je je er kunnen handhaven. Het loopje naar onze Afrikaandertuin is niet vanzelfsprekend, Paul is er zes dagen per week en wij maar twee. Groen is voor deze Jantjes Beton eigenlijk best wel een beetje eng, het eerste kwartier voelen ze zich er vreemd maar daarna gaan ze helemaal los. Om die reden programmeren we elke vakantie samen met de Duimdrop 'klusdagen' op de tuin. De ecologisch correcten halen hun neus op voor onze affiche waar we aanhaken op een TV-held. Ze hebben niet goed in de gaten dat we concurreren met TV en spelcomputer. Fatima komt met haar ploegje begeleiders en vijfentwintig kinderen naar de tuin en gaat daarna direct door boodschappen halen; cola en chips. Bij ons staat zelfgemaakte soep en muntthee op het menu. Ach, dan kunnen ze kiezen..

"Wat kiezen? Ze smikkelen van allebei!"

De vernieuwing van Zuid

De drain van middleclassinwoners die Rotterdam ontvluchtten naar weilandwijken in Barendrecht moest tot staan worden gebracht. Teveel OZB-belasting vloeide weg. Daarom besloot het stadsbestuur stedelijk wonen te promoten 'wat is er mooier dan een appartement midden in de stad?' Nu wonen er jonge gezinnen in torenflats met op grondniveau niet anders dan tochtig beton. Zo'n uitgesteld stedenbouwkundig project om aansluiting te maken tussen de oude wijk en het nieuwe gebied dient plotseling een nieuw doel; er komt (tijdelijk) groen in de stad. Ons Afrikaandertuinparkje ligt op het grensvlak en recht tegenover het zwembad. Zo kunnen middleclass kinderen onder toezicht van hun ouders na zwemles ontdekken dat een brandnetel prikt.

Aangename Verrassing

Wim van de Poll van UDLab kwam zijn zoon laten zien waar hij als stadsvernieuwer in de tachtiger jaren mee bezig was. Schrikken dat de Leeuwenkuil nu alweer plat gaat, maar de tuin was hem een aangename verrassing. Hij stuurde drie haarscherpe foto's die de aantrekkingskracht van groen illustreren; oma blijft aan het randje maar dochter neemt moeder aan het handje door het groen.

Burendag

Het Oranjefonds timmert aan de weg met landelijke acties als burendag waarbij ze kleingeld uitstrooien. Gedwongen door het succes worden ze daar steeds bureaucratischer en zeikeriger in hun regeltjes.
Met de buren samenwerken mag geen feestje zijn, eigenlijk zijn alleen hout en spijkers toegestaan. Het geld is welkom om onze grootse plannen te kunnen realiseren maar op de dag zelf kun je geen vijftig kinderen erbij hebben als een hijskraan metersdikke boomstronken rechtop komt zetten. De bonnetjes sparen we op en tijdens de feestdag van het royaltyfonds zetten we de kers op de taart met bloemetjes en bolletjes die de kinderen komen planten. Maar het moet wel een feestje zijn. Daarom stapelden we er een premie-op-actie bonnetje van de gemeente bovenop en huurden daarmee een kindertheater in. Bart kwam poolshoogte nemen en samen ontwikkelden we een prachtig programma waar klussen tot spelopdrachten werden verpakt. De aap kwam uit de mouw bij de bemensing van de diverse posten, we hadden een éénmans-

“Eerlijk subsidiegeld is nauwelijks nog te krijgen dus sprokkelen we onze poen bij elkaar met potjes en acties.”

theatergroep geboekt en dienden die zelf aan te vullen. Of Turken en Iraniërs acteurstalenten in zich hebben? Ik wist het niet en liet het er maar op aankomen. Op de dag zelf werden de rollen verdeeld. Met onze Osman hadden we geen rekening gehouden, die was immers twee dagen eerder door de sociale dienst te werk gesteld. Groot was zijn teleurstelling toen voor hem geen glansrol leek weggelegd. Snel werd er een nieuw spelelement geïmproviseerd en werd Osman water.

Groen is een trendy kleur

Na een mislukte sollicitatie in een van de zuidelijke tuinsteden werd ik alsnog gebeld door de welzijnskoepel als dat ik verstand van tuinieren had en eens wilde komen praten. Het lokale bestuur dacht voorgenomen bezuinigingen op uitkeringen en zorg op te kunnen vangen door bewoners zelfvoorzienende wijkcorporaties op te laten richten en had die klus in de mik geschoven van het welzijnswerk.

Naast schoonmaak en vervoer zou ook voedselproductie onderdeel uit moeten gaan maken van het concern. Zeer vereerd, een uitgebreide studie aan gewijd en alsnog bedankt. De hype van groen in de stad is wijdverspreid en kent bijna zoveel varianten als de natuur zelf. Het heeft ook, aantoonbaar, vele voordelen. Goedkoop eten hoort daar NIET bij. Te kleinschalig en je moet teveel maatregelen nemen om aan voedselnormen te voldoen. In Rotterdam-West is met veel bombarie een stadsboerderij gestart, maar die werkt op andere principes en met een ander verdienmodel. De stadshavens aldaar zijn verlaten, het is een desolate vlakte met betonresten.

De eerste bewoners die er een stadswoning gaan betrekken zijn ware pioniers. Ter wille van de verkoopbaarheid subsidieert de projectontwikkelaar een stel ondernemers die er vrachtwagens vol schone grond hebben laten storten. Placemaking noemen ze dat, de boompjes worden nu al geplant langs het toekomstig stratenplan. Ze moestuinieren er op dezelfde wijze als mijn buren op de volkstuin. De biologische bloemkool (met een wormpje) kost vijf euro en nog moet er geld bij.

> “Daar is een milieubewust en koopkrachtig publiek, maar op Zuid hoef je er niet mee aan te komen.”

Qua gezondheidsbevordering ware al veel gewonnen als chips en frikadellen verruild werden voor boontjes van de markt (zestig cent de kilo). Ik gruwel bij de gedachte dat de welzijnskoepel een aanbesteding doet voor vijfhonderd bloemkolen, Sovjet toestanden noem ik dat.

Jongeren dressuur

Kerstbomenjacht op Zuid is berucht en daarom trok ik alle sociale maatregelen uit de kast om de jaarwisseling zo ordelijk mogelijk te laten verlopen.

Beproefde methode is om samen met buurtbewoners een jeugdactiviteit te organiseren; weet je tenminste met wie je bonje hebt tijdens de jaarwisseling. Het regende pijpenstelen nieuwjaars-ochtend, dus die ging incidentloos voorbij.

In de wintermaanden kom ik weinig op de tuin, hou me bezig met het kappen van wilgentenen tot bouwmateriaal en verrijden van mest, eens per week het waaivuil van de markt opruimen volstaat. Begin maart meldde ik me weer, ik zwaaide de hoek om en schrok van de nieuwste jongerenactiviteit. In een soort van rondootje stonden ze elkaar kriskras te bekogelen met puin, temidden van voorbijgangers en geparkeerde auto's. Eerste reactie was om 'Zijn jullie nou godverdegodver……'

"Ik hield me in met het besef dat ik daarmee de trend zou zetten tot een seizoen lang jongeren dresseren."

Desgevraagd noemden ze het nieuwste spel 'stenigen, echt kicken'.

Ondanks mijn terughoudendheid heb ik het tuinhuisje niet kunnen redden. Een week later kreeg ik een trieste foto van de wijkambtenaar via de mail. Het tuinhuisje bleek aangestoken, de brandweer, snel ter plaatse, brak de deuren open om te blussen. Vervolgens werd alles van waarde gestolen. Ik denk dat de lieverdjes wilden laten weten dat ze me in de koudste maanden gemist hadden.

Tuinman(m/v)-goeroe Rini Biemans noemt het een oefening van zen-boeddhisme; uithuilen en opnieuw beginnen. In de vijf jaar dat het tuinhuisje er staat is het even vaak in de hens gezet.

Kwetsbaarheid is een keuze en vandalisme barometer van buurtgevoel. Ik ben niet in staat om de tuin te beschermen, dat moet ie zelf doen. Dus ben ik keihard aan het werk gegaan om er een prachtig park van te maken.

"Als ik een tuin creëer die gewaardeerd wordt door oma's, opa's en kleine broertjes en zusjes laten ze mij met rust."

De ambulant jongerenwerker bemoeit zich niet met 'mijn jongeren' ze worden te crimineel beschouwd om er nog eer aan te kunnen behalen. Desondanks maken ze onlosmakelijk deel uit van de gemeenschap.

Intercultureel saggerijn

Als tuinman in een wijk waar de niet-Nederlanders in de meerderheid zijn ontdek ik de blanke vlek op mijn netvlies. Op de foto's van mijn eerste tuinjaar zie ik alleen blanken. Het oogt als een enclave waar de verdrukten zich op terugtrekken. Als ik nu naar foto's kijk zie ik allemaal kleurtjes. Was me werkendeweg nog niet opgevallen want het zijn allemaal mensen met twee armen, twee benen en een hoofd, net als ik (en jij?). Ondertussen weet ik hoe dat komt.

"Vanaf de allereerste dag dat ik de Afrikaanderwijk betrad voelde ik me landverhuizer."

Het is een uniek gebied in Rotterdam omdat de Turkse etniciteit de meerderheid geniet, in absolute cijfers! Ik ging in verzet, omdat alle Nederlandse regels hier niet lijken te gelden. Als christenen op tweede paasdag de meubelboulevards afstropen, staan Turken op het Afrikaanderplein tegen jeugdzorg te demonstreren, omdat een van hun kinderen aan de zorg van een lesbisch paar is toevertrouwd.

De Turkse gemeenschap heeft zich een machtsbasis verworven in de voorzieningen en in de politiek . Op een uitgekotste sociaal werker zaten ze niet te wachten in een gebied met immense bestuurlijke drukte. Ik baalde van ze.Voor een blanke welzijnswerker is intercultureel werken meestal een politiek correcte opdracht, hoeveel buitenlandse vrienden heb je in je eigen kennissenkring? 'Niet discrimineren' staat voor in je hoofd, maar denk maar eens niet aan een roze olifant. Daarmee raak je verkrampt en saai.

Tegenwoordig word ik verlegen als de godfather van de Kaap-Verdiaanse muziek me in vijftig tinten bedankt voor een leuke middag en grootse samenwerkingsplannen voor volgende zomer ontvouwt. Ik maak iets nieuws mee, ik raak kleurenblind.

Omnia temporalis

(alles is tijdelijk)

Ooit was de Brede Hilledijk de grens van het bewoonde gebied, er achter lagen de loodsen van de Spoorweghaven.

Met de herontwikkeling van de stadshavens tot Kop van Zuid is daar een grote woonwijk ontstaan. De bestaansreden van de Afrikaandertuin is dat de aansluiting tussen de oude wijk en het nieuwe leefgebied niet klopt. De bebouwing van een complete strook is gesloopt om plaats te maken voor een weg. Met het deficit van Vestia is die op de lange baan geschoven. Zolang mogen wij er dus zijn. Ondertussen zoeken al die nieuwe bewoners wel hun weg naar de bestaande voorzieningen van de Afrikaanderwijk. Daarvoor steken voetgangers, fietsers, scootmobielers en kinderwagers de steile brede Hilledijk over. Het is een voetgangersgebied en het hoogteverschil wordt overbrugd met hellingbanen. Met volstrekt onlogische haarspeldbochten, omdat die aansloten bij een stratenplan dat na de sloop niet meer bestaat. De sportieve fietser pleegt z'n stalen ros de trap op te slepen om zich daarna recht van de dijk af te storten. Mag niet maar is al jaren goed gegaan. Als buur heeft onze tuin een trapveldje met goals en ballenvangers.

Omwonenden drongen aan op een kinderspeelplaatsje voor kleintjes en dus heeft de gemeente voor veel geld een verzameling schommels, wippen en aanverwanten recht onder de dijk geplaatst. De nieuwe functie van het gebied trok ook jongetjes aan die de dijk als fietscross-zone gingen exploreren. Ongewenst gedrag dat met een stichtelijk woord van de buurtmoeder in de schoolklassen van de aanpalende basisschool aan banden werd gelegd.

De buren besloten tot een ruimtelijke herinrichting. Wellicht zou inzaaien van glassplinters meest effectief zijn maar gekozen werd voor het aanleggen van een lieflijke bloemenweide. Ik hield mijn hart vast. Ik ben geen expert maar had mijn twijfels of zoiets kans maakt op een droge dijk in de schaduw van hoge bomen.

> "Politieagentje spelen naar al die passanten die de nieuwste situatie niet doorgronden? Geen beginnen aan."

Voortgejaagd door de dwang om het budget precies op 25 september (burendag) te moeten uitgeven werd een grondfreesmachine besteld. Weer een smaakloos doch gedegen stukje gemeentegroen verruïneerd door goedbedoeld burgerinitiatief?

Gelukkig maakte het verhuurbedrijf een fout en leverde een parketboenmachine af. Gaf ons tijd om het werk iets beter voor te bereiden. Nadat onze eigen freesmachine zich er door had geploegd, heeft de ploeg van tuinlieden nog drie dagen met man en macht gewerkt om een mooi zaaibed aan te leggen. Daarbij geholpen door buren en kinderen. We hebben een rood-wit Feyenoord hekje geïmproviseerd met een bordje waarop een foto van de toekomstige situatie en het verzoek dit een kans te geven. Kraaien en duiven lezen helaas geen bordjes.

De wijkambtenaar kwam ook eens poolshoogte nemen. De inzet van Creatief Beheer is per definitie tijdelijk en daarom zijn onze contacten met het ambtelijke immer zwak ontwikkeld. Bewonersinitiatief wordt echter op een goudschaaltje gedragen, de ambtenaar heeft toegezegd dat er een hekje geplaatst gaat worden als e.e.a. toch niet aan de verwachtingen zal voldoen.

Vreedzame co-existentie

Ik had een voorganger op de tuin; Franklin Smooth Urban Farmer. Hij kreeg een kale zandvlakte opgeleverd en wilde snel meters maken. Daartoe won hij de hangjongeren voor zich. Hun gedrag van blowen en zuipen op de hoek van de straat was bewoners reeds lang een doorn in het oog. Hij spiegelde hen een eigen hangplek voor. Een half jaar hebben ze gezwoegd met scheppen en kruiwagens. Toen ze vonden dat het klaar was sloegen ze vier palen, timmerden er een dak op en vielen terug in het vertrouwd gedrag. Dat leidde opnieuw tot repressie en daarom besloten ze het eigen bouwsel tot de grond af te branden.

Al in mijn eerste week op de tuin namen ze die geschiedenis met me door. Onvoldoende leiderschap was hun analyse en ze boden mij de functie aan. Ik heb er vriendelijk voor bedankt, gasten van drieentwintig zouden zichzelf in acht moeten kunnen nemen. Bovendien, wie handhaaft de regels op die vijf dagen dat ik niet op de tuin ben? Sindsdien leven we in vreedzame co-existentie, zo rond elf uur verzamelen ze zich op de hoek bij de koffieshop.

“We groeten elkaar en maken af en toe een vluchtig praatje.”

Country meets Caribbean

Rotterdam heeft een cultuurbeleid waarbij de instituties voor hoge kunst als symfonieorkest, ballet en theater subsidie aan kunnen pakken op voorwaarde dat ze ook voor het gemene volk willen spelen. Meestal wordt dat ingevuld met schoolvoorstellingen waar kinderen gedresseerd in de zaal worden geplempt. Soms is het een orde-drama maar altijd overzichtelijk en veilig. Met de buurttheatergroep hebben we ook geprobeerd die verbindingen te leggen.

Oh, we waren zo welkom bij hen, werden binnengehaald als Sinterklaas, achter de schermen, in de coulissen, drie gangen diner voorafgaand aan de voorstelling. Maar onze uitnodiging 'volgende keer bij ons' kreeg nooit respons. Marjolein Meiers, gearriveerd cabaretière van voorheen Berini's (en ooit klasgenote van me), heeft zich handig in zo'n subsidieregeling gemanoeuvreerd en is te boeken voor half tarief. Ons openluchttheater draait op lokale cultuurbrokers. We nodigen telkens een actieve wijkbewoner uit om een voorstelling te programmeren. We zetten de tuin er voor klaar inclusief bankjes, tafels en geluidsinstallatie, regelen vergunningen en posters en betalen de artiesten (binnen het redelijke). Aan catering doen we nix, shoarmazaak en kroeg zijn onze buren, maar als de organisator ambities heeft om te cateren….feel free.

Zo hebben we deze zomer een Antilliaanse Bon Topa (in goed Nederlands Let's meet) met hartverscheurende Mariachi-muziek, een openlucht jongerencentrum met rappend talent, Turks op klompen met tweetalig-Turk Omer Kadan en een Cabo-Verde groot-familie-feest.

Stuk voor stuk een verhaal waard maar nu even Country meets Caribbean. De kleinkunst van Marjolein trekt haar eigen groepje fans maar de barbecues van onze TV-kok Hubert Trinidad zijn fameus en hebben ook aanzuigende werking. Hoe vaak luisteren onze overzeese Nederlanders nou aandachtig naar Ierse doedelzakmuziek? Marjolein is na anderhalf uur zo'n beetje door haar repertoire heen, maar de middag is nog lang niet om.

> "Op zeker moment denk ik 'die zou eens buiten op de tuin moeten komen spelen."

Op de tuin werkend hoor ik al weken muziek uit het open raam bij de buren en het wordt allengs minder vals.
Die middag laden we Wilson's keyboard en versterker op een karretje en uit z'n casio-orgeltje kreunen Kaseko-deunen 'Zullen we maar weer een potje dansen? Alles in de wasmachine'. Het kan niet meer stuk. Volgend jaar is het Scapino uitgenodigd voor een ballet op houtsnippers. De dames hebben het tuinhuisje als kleedkamer en kunnen hun tutu's ophangen aan een schopsteel.

Onze eerste tuinman onder contract

Ik kwam tijdens de vorige crisis als schoolverlater op de arbeidsmarkt. Destijds werden 57-jarigen uit vissen en met de VUT gestuurd (nu dreig ik nog 10 jaar als uitvreter door het leven te moeten gaan). Werklozen moesten vooral thuis blijven zitten om niet een ander brodeloos te maken.

De tijden zijn veranderd; je hebt maatschappelijke dienstplicht te verrichten. Beleidsmakers storten het verhaal over ons uit en ik ben langs allerlei organisaties gegaan die een activeringstaak voor werklozen uitvoeren. We hebben een leuk project dus laat maar komen….en het bleef stil. Ik zie in ganzenpas treurige groepjes papierprikkers door de wijk gaan. Soort chain-gangs van werklozen die opgeroepen zijn om hun tour-of-duty van drie maanden te vervullen. De vuilnisophaaldienst heeft voor zoveel hulptroepen niet eens uniformen dus het oogt als een stel havelozen, die een broek, die een jas, die een hesje. Ik maak graag een praatje en er zijn kunstenaars bij, afgestudeerd sociaal werkers, decorbouwers, allemaal met hun eigen verhaal. Sommigen zouden graag omvlaggen naar de tuin, lijkt ze leuker en nuttiger. Maar of ik de chain-of-command nou van onder naar boven of van boven naar onder afloop, ik kom er niet tussen.

Ik heb me bij mijn organisatie tot specialist 'maatschappelijke dienstplicht' verklaard en ben er cursussen over gaan volgen. Daar leer ik dat vier bureaumedewerkers van de sociale dienst regeltjes verzinnen. Klantmanagers roepen hun uitkeringstrekkers op en verplichten hen een maand later terug te komen met een vrijwilligerscontract, nadere begeleiding of ondersteuning wordt niet geboden. In blinde paniek lopen die veelal het dichtstbijzijnde bejaardenhuis binnen. Daar weten ze ook niet wat ze er mee moeten. Zorg voor mensen vraagt speciale motivatie en vaardigheden, ze worden meestal ingeroosterd, maar na een maand is het gros alweer afgehaakt. Zonder repercussies overigens, vanwege privacy regels is het de medewerkers van de sociale dienst verboden na te bellen naar de instelling. Onze Ahmed komt met Osman langs, spreekt nauwelijks Nederlands, maar heeft een brief van de sociale dienst dat hij over een maand een vrijwilligerscontract moet tonen. 'We zijn hier twee dagen open dus een contract van 14 uur is Okee. Als je niet op komt dagen bel ik je één keer waar je blijft. Als ze van de sociale dienst bellen geef ik ze het eerlijke antwoord, waar is het contract?' Dat zijn in het kort mijn afspraken. Een contract zit er echter niet bij. Ik ben tuinman, geen bureauridder of pennenlikker dus lever ik Osman af bij het deelgemeentelijk re-integratiebureau. Daar zijn ze heel blij met een klant en er spreekt zelfs iemand Turks. 'Check dan even of tuinieren echt Osman's ambitie is, hij heeft voorheen grondwerk gedaan en heeft sindsdien rugklachten,' voeg ik toe. Vrijwilligerscontracten hebben ze niet bij het re-integratiebureau maar daar kan het aanpalende deelgemeentelijk vrijwilligersuitzendbureau voor zorgen. Uurtje later komt Osman fluitend terug 'En, is het geregeld? Waar is het contract?' Hij laat me het visitekaartje zien van de re-integratieconsulent 'Als ik bij sociale dient kom ik moet zeggen; bel Ali'. Of het beleid nou werkt? Osman werkt en daar zijn we heel blij mee.

Doorpitten

Als Tilly en ik 's ochtends de tuin opstarten lopen we een vaste routine. Terras buiten zetten en Til duikt het hok in om de ketel op te zetten. Tegen de tijd dat de koffie bruin is, zit de dagploeg paraat. Ondertussen doe ik gewoonlijk een inspectieronde naar alles wat groeit en bloeit. Lege portefeuilles, opengebroken fietsen, er komt van alles aanwaaien vanuit een wijk waar intensief wordt geleefd. Als we een eigenaar kunnen traceren gebruiken we het zwembad als afhaalpunt, die zijn vaker open.

Die ochtend tref ik een matras in een van onze zaaiborders. Als ik goed kijk zie ik er een hand onder uitsteken en een lugubere gedachte schiet door mijn hoofd.

Ik roep: "De koffie is klaar." Gelukkig klinkt het: "Ik kom zo!"

Het blijkt Habibi te zijn die even later komt aanschuiven, we kennen hem allemaal als de bedelaar van metrostation Maashaven. Hij bietst er geroutineerd een peuk bij en neemt mijn pakkie brood met graagte aan. Ondertussen heb ik z'n matras tegen het huisje aangezet om mee te geven aan een voorbijkomende vuilnisman, we moesten er maar geen gewoonte van maken.

Ik ben in de moestuin aan het wieden geslagen en even later staat Habibi achter me, meldt me dat ie het matras nog even teruglegt omdat ie wil uitslapen. Ook goed. Beleid dat ik naar bedelaars heb ontwikkeld is simpel. Ze zijn er gehaaid in om je in een gesprek te lokken waarin je lastig 'nee' kunt zeggen. Als ik merk dat ik er weer ingestonken ben, pareer ik. Voor een paar rotcenten moeten ze me uit de doeken doen hoe ze tot de bedelstaf zijn gekomen. Ik beloof ze dat ik ze, bij een volgende keer dat ze om geld komen, ga bevragen over de hulpverleningsinstanties die al ingeschakeld zijn. Met de belofte dat ik er waarschijnlijk nog een voor ze kan vinden waar ze nog niet zijn geweest. Sommigen zie ik niet meer terug, anderen komen nog regelmatig terug voor een bakkie en een praatje. De centen hou ik in mijn zak.

De kantoortuin

De gedachte dat we ons eigen voedsel moeten gaan verbouwen is wijdverspreid over de verdiepingen van het stadskantoor. In hun goedertierenheid staan ze ons (tijdelijk) een snippertje grond af maar verwachten gelijk dat er rijen gedepriveerde hoofddoekjes-vrouwen met hun kont omhoog in de aarde wroeten en zo hun eigen boontjes doppen. Zo werkt het dus niet.

Af en toe komt er een ambtenaar vanaf z'n ivoren toren een kijkje nemen. Op enige dag stuurde ons hoofdkantoor een beleidsmaker van de sociale dienst op me af die mogelijkheden onderzocht tot lokale voedselproductie. Ik bracht hem aan het verstand dat een slooplocatie met voorheen garage en verffabriek geen bijdrage kan leveren. 'Maar wat doen jullie dan aan gezondheidsbevordering?' vroeg hij vertwijfeld.

"We proberen gezond na te denken", pareerde ik. "En we lachen veel, da's ook gezond."

Later verontschuldigde ik me bij de baas dat ik het niet mooier had kunnen maken. Mijn collega bleek onafhankelijk een zelfde verhaal te hebben opgehangen. Die consistentie had de beleidsmaker overtuigd dat tuinieren ook op andere wijze gezond kan zijn en vijfendertigduizend euro was alsnog gestort. We kunnen weer even vooruit.

Dikke Duim

De tijdelijke herinrichting van de Brede Hilledijk is in traject genomen. De gemeente vond ons plan hoe je met weinig middelen kinderspeelplaats en fietsers kan scheiden briljant. Ze besloot de uitvoering zelf ter hand te nemen. We zullen zien wat eerder is; onze ingezaaide bloemenwei of hun trottoirband.

Met de komst van de nieuwe woonwijk zijn de grootwinkelbedrijven opgeschoven, dat is ABC (Albert Hein, Blokker en C&A). Met de auto een hele omweg, maar lopend vlakbij; gewoon de Hilledijk oversteken. Dit voorjaar werd huis aan huis een speciale krant verspreid. 'De grote oversteek is een feit. Vanaf nu verbindt een asfaltpad de oude wijk met het nieuwe winkelgebied' zo stond het er ronkend.

Amper een half jaar later is het asfalt alweer opgeruimd en zijn bulldozers in de weer. Het wandelpad loopt dood tegen een hek en er is een olifantenpaadje ontstaan waar men de dijk afglijdt. Met de herfstregens is het een blubberzooi, als geoefend snowboarder vind zelfs ik het gevaarlijk. Kankeren zit in de genen van de Rotterdammer, maar tegen de gewoonte in, besluit ik zelf aan te pakken. Dat heb ik geleerd bij ons in het dorp. Daar bestookte ik de gemeente maandenlang met klachten over een onbegaanbaar wandelpad. Plotseling was het in orde, de buren hadden het zelf maar even gedaan. Ik schaamde me. Met een paar wilgenstammetjes legden Osman en ik in een ochtend een schattig natuurtrapje aan, inclusief geïmproviseerde leuning. Een paar kruiwagens houtsnippers erbij en de blubber hoorde tot het verleden.

"Zonder oranje pakken met fluorescerende strepen konden passanten ons als werklui moeilijk plaatsen, maar de complimenten waren niet minder."

Vanzelfsprekend zetten we een trotse foto op de facebook-pagina van de tuin; klusje geklaard. Diezelfde avond stond er al een dikke duim van de wijkambtenaar bij. Zag ik hem plotseling met vrouw en kinderen op een zonnige vakantiebestemming, ambtenaren blijken ook echte mensen.

Gemeentewerken bleek in een groot dilemma te hebben verkeerd; voor de zoveelste keer een tijdelijke voorziening aanleggen of het geld sparen voor de definitieve inrichting. Voor de overheid zijn provisorische maatregelen uitgesloten, hun werk moet aan alle normen en regels voldoen om aansprakelijkheid uit te sluiten. Was het slim om op facebook te zetten wie dat illegale trapje had aangelegd?

Turks op klompen

Ahmed was de eerste Turk op de tuin. Hij kwam langs omdat het zaaigoed zijn balkon ontgroeide en dringend de volle grond in moest. Hartstikke welkom, maar geen landje-pik.

“We hebben een openbare tuin, zonder hek, dus ‘wie zaait zal oogsten’ gaat hier niet op.”

Samen met Ahmed ben ik een zoektocht gestart naar een privé moestuin en sindsdien is hij vaste waarde op de tuin. Ahmed is een ondernemende chaoot, waarschijnlijk de reden dat hij in de schuldsanering en daklozenprogramma zit. Zijn lage sociale status in zijn gemeenschap blijkt uitstekend aan te sluiten bij de positie die de tuin in de wijk inneemt. We gingen met Ahmed in zee toen ook hij een voorstelling in het openluchttheater wilde programmeren. Dat betekende voor onze ploeg alle zeilen bijzetten want niet alle plannen van Ahmed zijn realistisch en werkendeweg laat hij nogal eens een steekje vallen. Maar hij kreeg voor elkaar wat mij niet lukte; een prachtige voorstelling ‘Turks op klompen’ met tweetalig zanger/cabaretier Omer Kadan en een traditionele Turkse bruiloft- en partijenband als side-act. Deed ik een samenwerkingsvoorstel aan de gearriveerde restauranthouder waarop gereageerd werd alsof ik het oneerbare voorstel deed z’n dochter te ontmaagden, tijdens het offerfeest is de tuin geadopteerd door Jamal, de man die het gat in de markt ontdekte met Turkse donuts. Ken uw plaats.

Er bij Horen

Terugkijkend was een burn-out onvermijdelijk. Paar jaar geleden kwam ik thuis te zitten met een briesende woede jegens onbetrouwbare ambtenaren. Go with the flow leek me een beter strategie en ik ging er aan werken mijn zachtere/vrouwelijke kanten te ontwikkelen. Als bijproduct kwam ik tot de ontdekking dat jurkjes mij veel leuker staan en heb mezelf tot transgender verklaard. Mijn toenmalige baas vond dat, in een Islam gedomineerde wijk, niet zo'n goed idee. Artikel 1 van de grondwet, het anti-discriminatiebeginsel, kwam centraal te staan in onze arbeidsverhouding.

"Het maakte me tot aangeschoten wild voor najouwende pubers."

Eerste kennismaking met de Afrikaanderwijk verliep via de buurt-theatergroep, ze zochten een stand-in voor z.k.h. Maxima voor een voorstelling aan de vooravond van Koninginnedag. Ik wilde meteen door voor een muzikaal optreden de volgende dag op de vrijmarkt, maar dat vond men niet veilig. Direct heb ik me tot de organisatie van het Nelson Mandela pleinfestival gewend, tolerantie niet alleen voor kleurtjes maar ook gezindten. Maar de band kwam er niet tussen. Sindsdien trek ik iets leuks aan op weg naar de theater-repetities en dat ging altijd goed.

Om de collega-tuinlieden niet in gedoe te betrekken draag ik op werkdagen een, zelf samengesteld, houthakkers-uniform. Mijn nagellak leidt dagelijks tot interessante gesprekjes met kinderen over mannen- en vrouwenrollen, maar vanaf de puberteit raken de jongens er vreselijk van in verwarring.

Dit jaar was het zover en ging de band voor een kroningsconcert naar de speeltuin. Het kostte veel mensen veel overredingskracht om een jonge vader tot bedaren te brengen. Hij dreigde me in elkaar te tremmen: 'pedofielen moeten we niet op de tuin'. Heeft me geschokt maar ook gesterkt dat ik sympathisanten heb, vervelend bijverschijnsel is echter dat puberjongetjes zich erdoor bevestigd voelen dat homo's niet normaal zijn.

Op een mooie zomeravond sta ik met de boys op de hoek gebbetjes te maken, ze vinden dat ik er weer sexy uitzie. Ik heb een afspraak op het buurthuis en bij terugkomst staat er een levensgrote traumahelikopter op de tuin te wapperen. Ruzie tussen twee rivaliserende jongerengroepen bleek op het mes beslecht. Op mijn vraag of dat nou echt nodig geweest was; 'normaal toch? Als ze zo tegen jou gedaan hadden, waren we er ook tussen gesprongen'.

Middelen

Bij ons in de wijk zijn er velen die zich verliezen in middelengebruik, wat is er immers anders te doen? Ik ben er niet zo dol op, we gaan voor een kindvriendelijke tuin. Of je stoned of dronken komt…maar beter niet gebruiken op de tuin.

In het begin was ik strikt maar leerde mijn lesje. Twee blowende tieners kregen van mij de les gelezen. Had ik beter rondgekeken had ik gezien dat de dealer aan de overkant met z'n arm uit het raam van z'n geparkeerde GTI hing. Hij sprak me aan en mijn argumenten maakten geen indruk 'dacht je dat wij onze kinderen bij zo'n homo lieten spelen'. Ik wist meteen dat ik, terwille van mijn persoonlijke veiligheid, moest gaan tellen hoeveel vrienden ik in de wijk heb. Met mij gaat alles goed maar een week later is onze opslagcontainer mooi uitgebrand.

Heeft het zin om twee dagen regels te handhaven als je er vijf dagen niet bent? Ik wil graag dat vaders en moeders het vertrouwen hebben dat kinderen bij ons veilig terecht kunnen. Jimmy is onze eerste vaste vrijwilliger. Hij woonde aan de overkant en was door z'n alcoholverslaving in alle denkbare problemen terechtgekomen. Toen hij eenmaal was geaard in de tuin stond hij, nog voor de koffie bruin was, al voor onze neus. Hing uit het balkon op ons te wachten; een dag waarop hij zijn roes niet hoeft na te jagen. We luisteren naar z'n problemen en volgen z'n agenda vol hulpverleners, dokters en deurwaarders. In ruil steekt hij een handje bij in de tuin. Soms gaat het niet goed en trekken z'n foute vriendjes aan hem. Uit het oog uit het hart. Jimmy is er echt één van de buurt.

Hoewel hij zich, zo ongeveer, bij iedereen onmogelijk heeft gemaakt, vragen de oma's ons hoe het Jimmy gaat alstie er niet is. Het sloopprogramma dreigde vast te lopen, omdat Jimmy z'n verhuizing niet voor elkaar kreeg, we hebben hem dus maar een kontje gegeven. Als dank mochten we van de huisbaas het keukenblok uit de woning meenemen. Kwam prima uit vanwege een eerder gevalletje brandschade in ons tuinhuisje.

Jimmy oogt wat sloom en ik dacht dat hij de meeste hersencellen verzopen had. Het tegendeel blijkt het geval, ik zocht me suf naar de tuinslang, had iedereen al bevraagd en de verdwijning leek onverklaarbaar. Tot Jimmy op de tuin kwam 'joh, heb je met dat warme weer aan de speelgoed-container uitgeleend zodat ze konden waterballetten'. Soms zie ik het niet zo helder.

Oma

Om mijn nek hangt een pareltje, waarschijnlijk een prul maar voor mij heel dierbaar. Ik kreeg het van een Turkse oma. Ze spreekt geen woord Nederlands, vandaar. Na vertrek van collega Renee werd de tuin een mannenbolwerk.

“Geen woorden maar daden is Feyenoords en typisch een mannending.”

De tuin ligt niet alleen mooi te wezen, maar moet beleefd worden. Vrouwen zijn beter in delen én daarvoor de sfeer scheppen. Al deze vooroordelen in acht, was ik blij met de komst van Tilly als (vrijwillig) assistent. Binnen no-time was ze hoofd-tuinontwerper en runde het terras. Gaten graven en aardappels telen kan ik als de beste maar het kleurengamma van een border visualiseren? En ze zet toch zo’n heerlijk bakkie koffie!

In de Biemans-doctrine geldt een ijzeren regel. Waarschijnlijk heeft hij die in de kroeg opgepikt; ‘praat niet over geld, geloof of politiek’. Bij ons op de tuin wordt gezondigd; in mijn concept openlucht buurthuis smeden we plannen die verder gaan dan het vergroenen van de wijk. De koffiepauzes duren met het stijgen der temperaturen steeds langer en worden steeds drukker.

Oma in de scootmobiel is regelmatig in beeld. Ondanks al ons aandringen komt ze niet aan tafel, ze bekijkt de drukte liever van een afstandje. Wanneer het rustiger is rolt ze langs met een tas vol chips en cola voor de kinderen, of een set theelepeltjes van het koninklijk huis voor ons servies. Geschenkjes om haar genegenheid te tonen. De taalbarrière is onoverbrugbaar, in verlegenheid pluk ik dan maar een bakje frambozen als cadeautje terug. Ahmed wordt ingeschakeld om te tolken maar het werkt niet.

Tilly en oma willen het als echte oma’s over vrouwendingen hebben en Ahmed past daar, ondanks al zijn goede bedoelingen, niet tussen. Op een mooie woensdagmiddag ligt er een kettinkje met een pareltje op de tafel. Oma is geweest en heeft dit voor mij achtergelaten. ’s Woensdags nemen Tilly en ik wel eens een vroegertje, dan halen we nog net de voordeeltjes van het sluiten van de markt. Ik wijs haar op een overbevolkt thee-terras in het park, als harde werker heeft ze de uitspanning altijd over het hoofd gezien. We vallen neer voor een koppie thee. Als tuinman (m/v) ben ik geen onbekende en met Tilly als ijsbreker zitten we al snel naar ieders levensverhaal te luisteren.

Het ongemak van oma en de taalbarrière komt ook op tafel. Simpele oplossingen als ‘stuur maar langs’ worden als onhaalbaar verworpen. De week erop is Nezha op ons terras aangeschoven. Oma is er dan natuurlijk net niet maar wel een grut kinderen, ook gezellig.

Healing garden

Humor is mijn sterkste wapen en 'de nieuwe kleren van de keizer' mijn favoriete sprookje. Het is oneerlijk verdeeld in deze wereld en de mensen, die er belang bij hebben om het zo te laten, weten er altijd een mooi verhaal over te vertellen. Conclusie is telkens dat het nou eenmaal niet anders kan. Ik heb een bandje en een theatergroep, omdat ik denk dat een beetje lol mijn verhaal makkelijker over het voetlicht brengt. Wat Wim Kan en Theo Maassen wel mogen, blijkt mij niet gegund. Waarschijnlijk omdat ik een slecht acteur en dito muzikant ben, maar ik vind het niet eerlijk. Ik doe mijn stinkende best om mijn publiek te bereiken maar mag nergens spelen. Ik blijf lachen maar de humor wordt steeds zwarter.

Dan ga ik merken dat mensen me in de dagelijks leven ook gaan mijden. Met een grimlach stort ik de gifbeker venijn over ze heen en dat is niet altijd leuk.

"Mijn gebruiksaanwijzing begin ik te doorgronden."

De collega's op een andere tuin hebben een 'healing garden' ingericht, ze zijn ervan overtuigd dat psychiatrische patiënten en verslaafden er tot zichzelf kunnen komen. Ik besluit het ook maar eens te proberen en trek me terug op een hoekje in de tuin. Ik graaf een immens gat en plemp het tuinafval er in. De zorgen en ongenoegen gooi ik er achteraan en dan….. zand erover. Nou maar hopen dat het werkt.

Frank Boerboom alias Janine Wegman startte in 2012 als Tuinman(m/v) bij Creatief Beheer. Na een carrière van 30 jaar in het welzijnswerk stond hij plotseling op 'straat', in plaats van bij de pakken neer te zitten sloot hij aan bij Creatief Beheer en stond plotseling in het 'groen'.
Frank is letterlijk 'losgebroken' uit de strakke structuur waar het welzijnswerk langzaam in is gegroeid, met doelgroepen en targets. Op zijn huidige plek kan hij meer inspelen op wat werkelijk in de belevingswereld van de doelgroepen omgaat, zonder die mensen in lijstjes te hoeven registreren.
In 2013 was hij de Tuinman(m/v) op de Afrikaandertuin, een tijdelijke inrichting (sinds 2008) aan de Paul Krugerstraat in de Afrikaanderwijk. Als er een wijk in Nederland is, waar je alle hedendaagse thema's op straat tegenkomt, is het wel hier. Op geheel eigen wijze vertelt Frank over de belevenissen van alledag, vrolijke, opmerkelijke anekdotes, die laten zien hoe het er in de wijk feitelijk aan toe gaat. Verhalen van het participatiefront; grappig, kritisch, schrijnend, maar vooral ontroerend, hartverwarmend en hoopvol.

'Op mijn vraag of dat nou echt nodig geweest was; 'normaal toch? Als ze zo tegen jou hadden gedaan, waren we er ook tussen gesprongen.'

FSC
MIX
Papier van verantwoorde bronnen
FSC® C022484

CREATIEF BEHEER
LANDLEVEN IN DE STAD